

Laimutė BALUODĖ

DAUGUVOS INTAKŲ HIDRONIMINĖ ANALIZĖ POTAMONIMŲ STRATIFIKACIJOS ASPEKTU

Bendras Dauguvos upės ilgis – 1020 km, Latvijoje – 357 km (LPE II 444). Latvijos teritorijoje į Dauguvą įteka virš 200 upių, upelių, upokšnių ir smulkių griovių, daugelis kurių turi po 2–3, o kartais net po 5–7 vardus (čia turima omenyje ne visas Dauguvos baseinas, bet tik betarpiški intakai).

Senuosius, pirminius upėvardžius keičia naujadarai, ankstesnieji užsimiršta, išnyksta. Kai kurių stambesniųjų intakų vardus galima atsekti istoriniuose žemėlapiuose ir dokumentuose. Sunkiau nusakyti mažųjų upelių pavadinimų raidą – tik tiek, kiek siekia informanto atmintis. Ne visada pavyksta nustatyti ir tikslią potamonimų lokalizaciją. Pavyzdžiui, J. Endzelyno vietovardžių rinkiniuose paminėtas Dauguvos intakas *Āckare* E I 115, tačiau niekur kitur tokio upėvardžio neužregistruota.

Gerai žinoma, kad prie Dauguvos susipina daugelio senųjų tautų bei genčių likimai, – suprantama, kad ir potamonimuose atsispindi jų kalba ir iš dalies – likimas.

Etimologiniu aspektu apžvelgiant visus analizuojamus Dauguvos intakų pavadinimus, turime pripažinti, kad dauguma šių upėvardžių yra baltiškos ar senos indoeuropietiškos kilmės žodžiai. Keletas tokių pavyzdžių:

Vienas stambiausių Dauguvos intakų – *Āiviekste*² E I 115. Ši upė neturi paralelinių pavadinimų. 1785 m. užregistruotas vok. pavadinimas *E w s t*, dar dokumentuose fiksuota forma *Evīkšta* (Avotiņa, 1991, 144). Galimas dalykas, kad *Aiviekste* atsiradęs disimiliacijos keliu iš reduplikuotos rekonstruojamos formos **Vaiviekste*, kuri savo ruožtu galbūt iš lat. leksemos *viēksta* ‘ein Strudel, Wasserstrudel, eine Stelle, die nicht zufriert; Wasserkolk; eine tiefe Stelle im Fluss’ ME IV 654–655 (tai J. Endzelyno iškelta hipotezė – Endzelin, 1934, 137–138, Lvv I 7). Taigi, tai galėtų būti ‘gili, duburiuota, neužšalanti upė’. Latvijoje yra dar keletas šios šaknies potamonimų: *Āiviekste*² – Kūdupės intakas Alsvikyje p, upokšnis Skrundoje U IV 158. J. Endzelynas šiuos pavadinimus dar lygina su tokiais lat. upėvardžiais kaip *Eivieksts* u Lyvanuose E II 190, *Aviekste* – Uogrės intakas E I 115 ir *Iēvaisis* u Preiliuose E II 189 (Lvv I 7). Paminėtinas ir liet. upėvardis *Viekščia*, kurį A. Vanagas sieja su minėtuoju lat. apeliatyvu *viēksta* bei su lat. *Vieksta* u (EŽ 377).

Altenes upīte p – tai nedidelis upelis netoli Kuoknesės, prie Altenės pilies griuvėsių. Upėvardis tikriausiai savo pavadinimą gavęs iš oikonimo – *Altenes pils* dokumentuose minėta jau 1416 m.: vok. *Altona*. Taigi, toponimas senas, jo kilmė nėra visiškai aiški: galbūt iš vok. *alt*, gal lotynų *altus*, bet galbūt lygintina su liet. taip pat neaiškios kilmės upėvardžiu *Altis* (EŽ 41) arba su kitais ide. vietovardžiais, pavyzdžiui, su dakų *Αλτινα*, dakų *alta* ‘šlapia vieta, tekėti’ (Duridanov, 1969, 16, 92).

Dauguvos d. intako *Balta* p || *Balda* (Zeps, 1984, 34) vardas tikriausiai sietinas su lat. spalvos būdvardžiu *balts* ‘weiss’ ME I 258, liet. *báltas*. (Beje, spalvos semantikos hidronimai labai plačiai paplitę tiek baltų, tiek ir apskritai indoeuropiečių kalbose (Vanagas, 1981, 97), o šaknis *balt-* latvių hidronimikoje viena produktyviausių, t. y. tuoj po šaknies *mēln-* / *mēll-* (Balode, 1983, 27)). Tačiau šiuo atveju patikimesnė hipotezė šį upėvardį (ir jo variantą *Balda*) sieja su šaknimi *bal(i)-* / *pal(i)-* su ‘šlapios vietos, balos, klampynės, liūno’ reikšme (Dambe, 1972, 125–150).

Kraukle E I 115 || *Krauklupīte* p – Dauguvos d. intakas (pirmasis pavadinimas užfiksuotas tik J. Endzelyno publikacijose – E I 115, Lvv II 125, dabar nebevertojamas). Galbūt tai galūnės vedinys iš lat. veiksmažodžių *kraukāt* ‘forgesetzt Schleim, Speichel auswerfen, husten, sich raspeln’ ME II 262, *kraukt* ‘husteln, krachen’ ME II 295, taigi, semantiškai tai galėtų būti ‘upė, kuri krenkščia, triukšmauja’. Siejimas su paukščio pavadinimu lat. *kraūklis* ‘der Kolkrabe (Corvus corax)’ ME II 263 greičiausiai laikytinas liaudies etimologija. Šis potamonimas davė vardą ir gyvenvietei *Aizkraukle*, kuri tarsi patvirtina nebevertojamą upėvardžio formą *Kraukle* ir daro patikimesnę minėtąją etimologijos „akustinę“ hipotezę (plg. ir Lvv I 9). Šios gyvenvietės vok. pavadinimas rašomas *A s c h e r a d e n* < (?) vž. *Ascrath* < lat. **Azkrāte*, kurį E. Frenkelis etimologizuoja: lat. *aizkrāt* (Frankel 1938-1940, 89, pagal Lvv I 9).

Gana neaiškios, bet greičiausiai baltiškos kilmės hidronimu laikytinas ir upėvardis *Ūogre*² E I 115 || aukštupyje *Ūogrīna*² p – tai vienas srauniausių, 188 km ilgio Dauguvos intakų. Šis upėvardis rekonstruojamas kaip **Vangrē*: plg. liet. *vangūs* ar *vingrūs* ‘krumm’, *vingis*, *vingris* ‘Krümmung’ (Būga RR I 513, III 198), lat. *viņgrs* ‘elastisch, fest, frisch, hurtig, geschickt’ ME IV 599 – tokiu atveju tai galėtų būti ‘vingiuota upė’. J. Endzelynas šį potamonimą lygina su pr. upėvardžiu *W a n g r a p i a* Apr. 195 (Endzelin, 1934, 150). Pavadinimas *Uogre* dar lyginamas su pr. *angurgis* ‘ungurys’, su lat. vietovardžiu *Engure* ir kt. (LEW 1163 s. v. *ungurys*, Toporov I 89 ir lit.). Tačiau yra ir kitų šio hidronimo etimologijos hipotezių. Latvių Henriko kronikoje (XIII a.) ši upė vadinama *f l u v i u s* *W o g e n e*. Ši forma duoda pagrindo sieti su est. *voog*, gen. *voo* ‘srovė, srautas’, est. *voogama* ‘tekėti, plūsti’ (P. Alvre pagal Karma, 1991). Tokiu būdu dabartinis upėvardis galėtų būti ankstesniojo finougriškojo pakaitalas, atsiradęs liaudies etimologijos keliu (Karma, 1991).

Netoli Duolės salos Dauguvos k. intakas turi du paralelinius pavadinimus *Pūkupe* || *Puķupe* Lup III 27. 1907 m. žemėlapyje užfiksuota forma vok. *D r a c h e n* *B a c h*, kuri lyg ir patvirtina pirmąjį upėvardį *Pūkupe*: lat. *pūķis* ‘der Drache’ ME III 446. Tokiu atveju paralelinis pavadinimas su sutrumpintu šakniniu *-u-* *Puķupe*: lat. *puķe* ‘die Blume’ ME III 405 – galėtų būti atsiradęs liaudies etimologijos keliu. Tačiau vokiškasis pavadinimas, matyt, ne toks jau senas, kad galėtų visiškai patikimai pagrįsti hidronimo pirminę formą.

Tarp analizuojamųjų potamonimų nemažai yra ir semantiškai bei etimologiškai aiškių upėvardžių, kuriuos nesunkiai galima pagrįsti, remiantis dabartinės latvių kalbos leksika, pavyzdžiui: *Bērze* p || *Bērzene* E I 115 || *Bērzupīte* Lup I 28 – k. intakas: lat. *bērzs* ‘die Birke’ ME I 292, *Bezvārdīte* – k. intakas: lat. priešdēlis *bez-* ir lat. *vārds* ‘das Wort; der Name’ ME IV 500–501, *Dārzupīte* Lup I 40 – d. intakas prie Jekabpilio: lat. *dārzs* ‘der Garten’ ME I 448, *Graūžupe* E I 115 – d. intakas: *graūzt* ‘nagen’ ME I 641, *Duobais grāvis* p – d. intakas: lat. *dūobt* ‘aushöhlen; vertieft werden’ ME I 532, *duobs* s. v. *duōbjš* ‘tief, dumpf’ ME I 531, *Dzeņu grāvis* Lup I 51 – d. intakas: lat. *dzenis* ‘der Specht’ ME I 545, nors šiuo atveju tikriausiai potamonimas atsiradęs iš oikonimo *Dzeņi* arba iš antroponimo *Dzenis*, *Eglūne* || *Eglaine* E II 156 – k. intakas: lat. *egle* ‘die Fichte’ ME I 565, *Ežupe* p – d. intakas: lat. *eža* ‘der Feldrain’ ME I 572, *Klintaine* p – d. intakas: lat. *kliņts* ‘der Fels, die Klippe’ ME II 229, *Ruobežupe* p – smulkus k. intakas, buvusi riba tarp dviejų valsčių: lat. *rūobeža* ‘die Grenze’ ME III 575 ir kt. Beveik visi šie hidronimai turi paraleles lietuvių kalboje bei daugelyje ide. kalbų.

Atskirai paminėtini kitakilmiai potamonimai.

Nemažai finougrų kilmės upėvardžių užregistruota prie Dauguvos nuo Jekabpilio miesto iki Rygos, pavyzdžiui:

Dauguvos d. intakas *Ašķere* || *Astjere* Lup I 19: gal sietinas su est. *ast* ‘Steigen, Stufe, Tritt’ Wied. 49, plg. lyv. *astâ* ‘treten, schreiten’ Kett. 15 ir est. *jārv* ‘Landsee’. Bet galbūt šio potamonimo pirmoje dalyje slypi lat. *ašķis* ‘Schachtelhalm (Equisetum), Kannenkraut’ ME I 147.

Prie Lielvardės yra d. intakas *Kaibala* p || *Kaibaliņa* E I 115. Tai tikriausiai finougrų kilmės upėvardis: kaip lyvių kilmės žodį jį mini ir Būga (RR III 614), ir Endzelynas (Lv II 4), ir Rudzytė (Rudzīte, 1968, 181) – plg. est. *kaebama* (*kaibama*) ‘klagen’ Wied. 178, est. *Kaibaldi*, *Kaibiste*.

Dauguvos d. intakas *Kāriekste* E I 115 (paraleliniai variantai: *Karakste* || *Karikste* || *Kārikste* Lup II 14, istoriniuose šaltiniuose minėta *K a r e x t*): (?) plg. lyv. *kār*, est. *kār* ‘Bogen und allerlei Bogenförmiges, Kreis’ Wied. 234.

Ķilupe E I 115 || *Ķillupe* E I 115 || *Ķīlupe* || *Ķīlupe* || *Ciemupe* Lup II 30: patikimiausia etimologija sieja su lyv. *kilà* ‘Dorf’ Kett. 125, est. *kūla* ‘t. p.’ Wied. 427. Tokiu

atveju, matyt, *Ciemupe* – vėliau atsiradęs pavadinimas – tiesioginė finougriškojo kalbės kilmės. Negalima visiškai paneigti ir palyginimo su lyv. *kilà* 3. 'garsus, skambus, triukšmingas' (Dambe, 1987, 40). Hipotetiškai galbūt galima sieti ir su lat. *ķilas* 'Treibeis' ME II 380 ar lat. *ķilava* 'Waldeninsel im Moraste' ME II 380, ir su liet. *kilas* 'aukštas' LK V 773, *kilūs* 'iškilęs į viršų' 800, *kylėti* 'kelti, keltis' 776, plg. liet. *Kilėva* u, *Kilupis* u, *Kilintakis* u EŽ 156–157.

Su finougrų kalbomis tikriausiai sietina ir *Tīturga* Lup IV 38: pirmoje upėvardžio dalyje galbūt galima išvelgti est. *tōtt* 'Eile, Drang, Trieb' Wied. 1198 arba est. *tüdi* 'Stor (Acipenser sturio)' Wied. 1232, bet antroji dalis – lat. *urga* 'ein kleiner Bach' ME IV 304, kuris savo ruožtu taip pat laikomas finougrizmu, t. y. skoliniu iš lyv. *ūrg(a)* 'kleiner Bach; Niederung mit fliessendem Wasser', est. *urg* 'Vertiefung, Höhle' (Thomsen, Berøringer, 283, pagal ME IV 304). Čia reikia paminėti ir tokius Dauguvos intakus kaip *Urga* Lup IV 42 ir *Mazurga* p (abu d. intakai prie Uogrės miesto). Beje, šie genetiškai finougriški potamonimai stratifikacijos požiūriu prilygsta latviškos kilmės upėvardžiams, nes padaryti ne tiesiog iš finougrų kalbų lekšemos, bet jau iš pasiskolinto ir latvių kalboje prigijusio apeliatyvo.

Taip pat genetiškai su finougrų kalbomis siejami upėvardžiai *Ķisums* p || *Ķisuma* upe p || *Ķisupe* p, senuose žemėlapiuose *K i s u m u p p e*: lat. žuvies pavadinimas *ķisis* 'Kaulbarsch (Acerina cernua)' ME II 389 – tai jau seniai latvių kalboje vartojamas finougrizmas – iš lyv. *kīš* 'Kaulbarsch, Stint', est. *kiisk*, gen. *kiisa* (Thomsen, Berøringer 262, pagal ME II 389; taip ir Kett. 136; Zeps, 1962, 140; Laumane, 1973, 113). Taigi, ir šis upėvardis potamonimų stratifikacijos aspektu būtų priskiriamas prie latviškos kilmės pavadinimų grupės.

Nors trumpai prie potencialių finougrizmų reikia paminėti *Kašurga* || *Kašurdziņa* Lup II 16: lyv. *kaš* 'Katze' Kett. 108 (taip ir Rudzīte, 1968, 182); *Lebjava* || *Lebge* || *Lebje* Lup II 36: (?) lyv. *le'B* 'durch' Kett. 186 (dėl semantikos plg. liet. *Skešė* u, *Skešinė* u EŽ 303) arba est. *lebe* 'still, ruhig, mild' Wied. 479; *Nuorume* U V 314 || *Nuorumupe* E II 156 k || *Nuorupīte* Lup II 57: lat. *nuorums* 'ein gewisser Seefisch; ein Taimchen, Lachsforelle (Salmo trutta)' ME II 841, kuris, galimas dalykas, kilęs iš Dauguvos lyvių kalbos, plg. est. *nōrijas*, gen. *nōrija* 'Forelle' Wied. 750 (Laumane, 1973, 228–229).

Dauguva kerta ir Baltarusijos sieną, teka Latgalos teritorija, todėl natūralu, kad tarp jos intakų pavadinimų yra ir slavų kilmės potamonimų (užregistruota apie 25), pavyzdžiui: *Berezovka* Lup I 27 – k. intakas Daugpilio raj., *Borovočka* Lup I 31 – k. intakas prie Kraslavos, *Drugavica* p – k. intakas Daugpilio raj., *Dvorišče* Lup IV 58 – k. int. Kraslavos raj., *Glinovka* || *Maļutka* Lup I 63 – k. intakas prie Daugpilio miesto, *Koloda* Lup II 20 – d. intakas Kraslavos raj., *Melņička* p – d. intakas prie Daugpilio.

Molčanovka p – k. intakas Daugpilio raj., *Muravka* p – k. intakas Daugpilio raj., *Osinovka* p – k. intakas Daugpilio raj., *Pogulanka* || *Olšanka* Lup III 24 – k. intakas Daugpilio raj., *Pomozina* Lup III 24 – d. intakas Kraslavos raj., gal ir *Rosica* Lup III 40 – d. intakas Kraslavos raj. Keletas upių greta slaviškojo pavadinimo turi paralelinį baltišką vardą, pavyzdžiui: *Grivka* || *Duobais grāvis* Lup I 45 – d. intakas prie Lyvanų, *Presveta* || *Šilovka* || *Brunenieku* upe Lup I 33 – k. intakas Kraslavos raj., *Ivone* || *Ivane* || *Jāņupe* Lup II 5 – d. intakas Daugpilio raj. – vienas iš šių paralelinių pavadinimų yra aiškus vertinys, tačiau sunku pasakyti, kuris pavadinimas archaiškesnis, nes nėra dokumentų, užfiksavusių šių mažų upelių vardus. 1890 m. žemėlapyje užregistruotas dabar nebevertojamas upėvardis *L a s c h u p e* – gal tai dabartinė *Salmanovka* arba *Molčanovka* p – k. intakai netoli Daugpilio.

Visi čia paminėti slavų kilmės potamonimai užfiksuoti Dauguvos aukštupyje, maždaug iki Lyvanų miesto. Žemiau pastebėtas tik vienas slaviškos genezės upėvardis – *Slabatīna* p – d. intakas prie Jumpravos. Šis pavadinimas, matyt, atsiradęs iš Lieljumpravos priemiesčio vardo *Slabada*, kuris, be abejo, yra slavizmas, bet upėvardis laikytinas ne betarpišku slavizmu, o oikoniminės kilmės hidronimu.

Taigi, absoliuti dauguma slaviškos kilmės potamonimų lokalizuoti rajonuose, kur ir šiuo metu gyvena palyginti daug slavų tautybių gyventojų. Be to, beveik visus šiuos pavadinimus nesunkiai galima etimologizuoti, remiantis dabartine rytų slavų kalbų leksika. Visa tai liudija apie šios potamonimų grupės reliatyviai neseną amžių.

Vokiečių kalbos pėdsakų galima užtikti tik Dauguvos žemupyje – prie Rygos ir pačiame Rygos mieste: k. intakai *Bieķengrāvis* Lup I 29, *Kīleveina grāvis* p – tai antropominės kilmės pavadinimai, kurių pagrinde – buvusių savininkų vokiškos pavardės. Dauguvos d. intakas *Mīlgrāvis* || *Mīlgrāvja atteka* || *Dūņupe* Lup II 63: vok. *Mühlgraben* (XIII a. pradžioje Daugavgryvoje vienuoliai pagilino šį griovį ir pastatė malūną Konv. XIV 27206). Tačiau ir šis vokiškasis pavadinimas kartais pakeičiamas paraleliniu baltišku *Dūņupe*: lat. *dūņas* ‘Schlamm’ ME I 528.

Kaip potencialius lituanizmus galima traktuoti tokius Dauguvos intakus kaip *Šaltupe* (taip vadinami du Dauguvos intakai: d. intakas Daugpilio raj. E II 190 ir k. intakas Kraslavos raj. Lup IV 30): liet. *šáltas* LKŽ XIV 468; semantiniu požiūriu plg. analogišką pavadinimą – taip pat Dauguvos intaką Rygos raj. – *Saltupe* p: lat. *salts* = *auksts* ‘kalt’ ME III 676; *Šuņupe* || *Šuņica* Lup IV 33, 1765 m. užfiksuota *S z u n i c a* (Zeps, 1984, 512): liet. *šuõ* LKŽ XV 375.

Prie lituanizmų galbūt paminėtina ir *Indra* Konv. III 4735 || *Īndrica*² E II 190 k, senuose žemėlapiuose pažymėta kaip *I n d r i c a* fl. 1614 m. (Zeps, 1984, 168): (?) liet. *indrė* ‘nendrė’ LKŽ IV 108; plg. liet. hidronimus *Indraīlis* ež, *Indrajā* u, *Indrajys* ež, *Indrajai* ež, *Indrīnis* ež dalis, kuriuos A. Vanagas kildina iš minėtosios liet. lekse-

mos (EŽ 130). Tačiau dėmesio verta ir K. Būgos hipotezė, minėtuosius hidronimus siejanti su sl. *jędrę* ‘skubus, greitas’ (Būga RR I 444).

Upėvardis *Saka* Lup IV 4 – Dauguvos atšaka prie Jekābpilio – greičiausiai sietinas su liet. *šakà* LKŽ XIV 396 (taip ir Dambe, 1987, 39; ir Endzelin, 1934, 116, tiesa, analizuodamas kitą *Sakā* – Kuržemes upėvardį – jį aiškina kaip ‘Verästelung’ ir lygina su liet. *Šaka* u). Bet galbūt yra buvęs sėlizmas **saka* (Dauguvos atšaka galėjo būti senųjų sėlių teritorijoje).

Buvusią sėlių teritorija teka ir Dauguvos k. intakas *Meņķu strauts* Lup II 61, nors tai oikoniminės kilmės pavadinimas: plg. *Meņķu muiža* E II 57: liet. *meņkas* LKŽ VIII 11–12, plg. ir liet. *Meņkas* u, *Meņkūtis ež*, *Meņkupė* u EŽ 211.

Gal prie šio galimų lituanizmų pogrupio priskiriamas ir Dauguvos k. intako gana neaiškios kilmės pavadinimas *Ķekava* E I 115 || *Ķekaviņa* E II 156. Pagal K. Būgą šios šaknies latvių vietovardžiai galėtų būti lietuviškos kilmės (Būga RR III 624). J. Endzelynas juos lygina su liet. vietovardžiu *Kekuvà* ir su pr. limnonimu *K e c k o w a* (Lv II 203). Dar galima palyginti su liet. upėvardžiu *Kekupys*, kurio etimologija taip pat nėra visiškai aiški: (?) liet. *kėkė* LKŽ V 498 (EŽ 151). Bet galbūt šį latvių potamonimą – dėl minkštojo *ķ* – reikėtų laikyti žiemgalizmu?

Dauguma čia paminėtų ir analizuotų potamonimų – tai smulkių intakų pavadinimai. Laikui bėgant kai kurie iš šių intakų išnyko, išdžiūvo, daugelis – tarsi naujai madai atėjus – pakeitė savo pavadinimą. Dabartiniais laikais ypač ryški tendencija pirminius pavadinimus keisti naujais – daugiausia oikoniminės arba antroponiminės kilmės potamonimais, pavyzdžiui: Dauguvos d. intakas *Kārklene*² E II 190 || *Kārklupīte* Lup II 14 || paskutiniu laiku dažniausiai vadinamas *Zelķa grāvis* p (plg. sodybos pavadinimas *Zelķi* p, dvaras *Zelķa muiža* p ir ten pat užregistruota pavardė *Zelķis*).

Verta atkreipti dėmesį į palyginti didelį kiekį antroponiminės kilmės potamonimų, pavyzdžiui: *Anņstrauts* p, *Elēnas upīte* p || *Helēnas upīte* p, net trīs *Jāņup(it)e* p (viena jų sename žemėlapyje pažymėta kaip *J a n n e l g r a w e*), *Jurupe* p, *Mārupīte* p, *Reņupīte* p. Ypač gausu oikoniminės kilmės upėvardžių, kuriuos nelengva atskirti nuo antroponiminės kilmės pavadinimų, pavyzdžiui: *Bancānu strauts* p: kaimo vardas *Bāncāni*² E II 168 k, plg. ir pavardė *Bancāns*, *Klusiņu grāvis* p: sodyba *Klusiņi* p, pavardė *Klusiņš*, *Lipsēnstrauts* p: sodyba *Lipsēni* p bei atitinkama pavardė, *Putānu strauts* Lup III 29: kaimas *Putāni* p bei atitinkama pavardė, *Skadiņupe* p: sodyba *Skadiņi* p bei atitinkama pavardė, *Torbānstrauts* p || *Dīriķu upīte* p: abu paraleliniai pavadinimai kilę iš artimiausių sodybų vardų, *Vanķengrāvis* p: sodyba *Vanķeni* p, nors 1907 m. žemėlapyje dar pažymėta kaip *L e e p i n - u p e*.

Apibendrinant galima pasakyti, kad dalis Dauguvos intakų – tai bendri indoeuropietiškos kilmės žodžiai, kurie, matyt, kai kur pakeitė senesnius finougriškuosius.

Miniatiūroje analogiškais permainas dar ir šandien galime stebėti Baltijos jūros Latvijas vakarinėje pakrantėje, kur šis procesas tebevyksta – lyvių genezės vietovardžius čia keičia latviškieji.

Nemažas ir išlikusiųjų finougriškųjų potamonimų kiekis (tokius pavadinimus turi maždaug 6% visų Dauguvos intakų). Ypač reikėtų išskirti potencialius lyvių kilmės upėvardžius (*Lejava, Kašurga, Kaibala* (?), *Nuorume* (?)).

Toliau stratifikacijos aspektu reikia paminėti platų jaunesnį hidronimų sluoksnį, t. y. baltiškų ir tik latviškų potamonimus. Be abejo, čia priskiriami ir tokie upėvardžiai, kurie padaryti iš kitakilmų latvių leksemų – skolinių, pavyzdžiui: *Baznīcas grāvis, Ruobežupe*. Prie šios grupės šliejasi ir taip vadinami perkeltiniai potamonimai, pavyzdžiui: *Donaviņa* || *Tonaviņa* Lup I 46: lat. *Donava* = 'Dunojus', *Zunds* || *Zunda atteka* Lup IV 65: plg. *Zundo sąsiauris*.

Maždaug tokio pat amžiaus arba kiek jaunesni ir gana gausūs slavizmai (tokius upėvardžius turi apie 12% visų Dauguvos intakų). Visai nedaug užregistruota lituanizmas (kai kurie jų labai hipotetiški). Dar mažiau yra germanizmas, kurie pasitaiko tik Dauguvos žemupyje.

Be abejo, reikia pripažinti, kad kai kurių Dauguvos intakų pavadinimų pakankamai patikimai etimologizuoti nepavyko (*Gumerts, Sergunta* ir kt.) – taigi, ir jų stratifikacijos nusakyti kol kas neįmanoma.

Literatūra

- Apr. – *Gerullis G.* Die altpreußischen Ortsnamen. Berlin etc., 1922.
- Avotiņa R.*, 1990, Vārdi, kas palika Pļaviņu jūras dzelmē. – Dabas un vēstures kalendārs 1991, Rīga, 143–150.
- Balode L.*, 1983, Īpašības vārds Latvijas PSR ezeru nosaukumu darināšanā, – Latvijas ZA Vēstis, 1, 25–34.
- Dambe V.*, 1972, Saknes *bal(i)-, pal(i)-* ar slapjas vietas nozīmi vietvārdos. – Veltījums akadēmiķim Jānim Endzelīnam, Rīga, 125–150.
- Dambe V.*, 1987, Ieskats Latvijas PSR hidronīmu semantikā. – Onomastikas apcerējumi, Rīga, 32–47.
- Duridanov I.*, 1969, Thrakisch-dakische Studien. I Teil. Die thrakisch und dakisch-baltischen Sprachbeziehungen, Sofia.
- E I, II – *Endzelīns J.* Latvijas vietu vārdi, 1: Vidzemes vārdi, Rīga, 1922; 2: Kurzemes un Latgales vārdi, Rīga, 1925.
- Endzelin J.*, 1934, Die lettländischen Gewässernamen. – ZfSIPh II (1–2) 112–150.
- EŽ – *Vanagas A.* Lietuvių hidronimų etimologinis žodynas, Vilnius, 1981.
- Karma T.*, 1991, Septiņas lībiešu pēdas Daugavas krastos (mašīnraštis).
- Kett. – *Kettunen L.* Livisches Wörterbuch mit grammatischer Einleitung, Helsinki, 1938.
- Konv. – Latviešu Konversācijas vārdnīca. 1.–22. sēj., Rīga, 1927–1940.
- Laumane B.*, 1973, Zivju nosaukumi latviešu valodā, Rīga.
- LEW – *Fraenkel E.* Litauisches etymologisches Wörterbuch, Heidelberg, 1955–1965.

- LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas, 1–15 t., Vilnius, 1968–1991.
- LPE – Latvijas padomju enciklopēdija, 1.–10. sēj., Rīga, 1981–1988.
- Lup – Latvijas PSR ūdensteču nosaukumi. 1.–4. sēj., Rīga, 1986.
- Lv I, II – *Endzelīns J.* Latvijas PSR vietvārdi, 1 (1), Rīga, 1956; 1 (2), Rīga, 1961.
- ME – *K. Mülenbacha* Latviešu valodas vārdnīca, rediģējis, papildinājis, turpinājis *J. Endzelīns*, Rīga, 1.–4. sēj., 1923–1932.
- Rudzīte M.*, 1986, Somugriskie hidronīmi Latvijas PSR teritorijā. – Latviešu leksikas, attīstība, Rīga, 175–197.
- Toporov*, 1975–1990 – *Топоров В. Н., Прусский язык. Словарь, Москва, Т. 1–5.*
- U IV – *Plāķis J.* Latvijas vietu vārdi un latviešu pavārdi, 1: Kurzemes vārdi. – Latvijas Universitātes Raksti. Filoloģijas un filozofijas sērija, 4 (1), 1936.
- U V – *Plāķis J.* Latvijas vietu vārdi un latviešu pavārdi, 2: Zemgales vārdi. – Ten pat, 5 (5), 1939. l. 213 – 528.
- Vanagas A.*, 1981, Lietuvių hidronimų semantika. – Lietuvių onomastikos tyrinėjimai (LKK XXI), Vilnius, 4–153.
- Wied. – *Wiedemann F. I.* Estnisch-deutsches Wörterbuch. – S. Peterburg, 1869. (Pakartotais leidimas: Tallinn, 1973).
- Zeps V.*, 1962, Latvian and Finnic linguistic convergences, The Hague.
- Zeps V.*, 1984, The Placenames of Latgola, Madison–Wisconsin.

Santrumpos

- d. – dešinysis intakas
- est. – estų
- ež. – ežeras
- ide. – indoeuropiečių
- k. – kairysis intakas
- k. – koreguota, patikslinta
- lat. – latvių
- liet. – lietuvių
- lyv. – lyvių
- p. – papildoma (ekspedicijų) medžiaga
- pr. – prūsų
- r. – rusų
- sl. – slavų
- s. v. – sub verbo
- u. – upė
- vok. – vokiečių
- vvž. – vidurio vokiečių žemaičių